

ville ju se'n men de va rädd å. Jaa.

- Hade bolaget några andra djur än kor och hästar?

- Näe, de hade dom inte. Första tiden hade vi tie hästar å sen vart dä unnan för unnan så sista årena då hade vi inte mera än en häst, å sen vart dä ju slut då.

FRU NANNA LARSSON

- Ja varsågod då fru Larsson.

- Ja de va tjugetre när vi flytta hit för då va ju inte jag så förfärlit inrikta på matlagning å servering utav mat inte, för då var jag ju bara nitton år. Då kom förvaltar Foréus första gången opp å ville att vi skulle ha en matgäst i maten. Då hade vi ju inte kylskåp och bekvämligheter på nå vis, varken vatten eller avlopp eller så. Mycket avlägsen källare också - men - mat kunde man ju inte ha på lager hemma då, utan vi tog den där i alla fall, å jag sa sedan att hur ska vi kunna börja ha matgäster, de vet jag inte hur de ska gå ut me här inte. Men så småningom så kom en yrkesarbetare de va vägarbetare från skogen, motorer å traktorer och ja lla yrkesmän, elektriker å målare å sånt där som bolage då hade själva. Så de blev så småningom att vi då tog dom som matgäster, men logi hade dom på kontoret där åt dom. Men då bodde vi då på övervåning å hade väldigt mycke besvärlit å trångt å inge vatten, men då lova förvaltarn att vi skulle få indraget vatten å slask professoriskt så vi skulle slippa bära på disk å sånt där. Men rent vatten till matlagning och dricksvatten de bar vi ända nerifrån trösken där som dom nu river å de kan jag inte säga hur lång väg det var. - Ja alla gånger två, trehundra meter, som vi då bar allt matlagningsvatten å dricksvatten. Och då hade vi då diskvatten ifrån sjön å fick bära ut slask å allt. Så fortsatte vi mä dä nå år framåt, bra många år å sedan då kom jägmäs-

tar Hedén - de va väl Hedén - då ville han då att jag skulle hjälpa dom me te ha för då skulle bolaget ha en kartläggning över här, Strömbacka. Men då blev dom så många så att jag kunde inte ta dom i bostaden, för vi hade ju bara två rum å kök å sängkammarn där, jag kunde inte ha dom i rum å köket var de va ju ganska besvärlit. Då satte bolaget opp en barack på gården till tolvmansbarack å den var ju mycke bra på sitt sätt. För dom tog då in professoriskt pump å slask som gick ut ifrån sjön men fortfarande bar vi allt regnvatten trehundra meter då också. Men så blev det - vilket årtal kan jag inte säga - dom drog in vattenledningen här. Då tog dom in vatten så då fick vi ju sprängvatten - källvatten. Där hade ja den matbaracken i tretton år. Å de kunna va ända te arton å nitton man, dels arbeta dom då me skogsvägar å traktorer å körde i skift. Då börja dom på morron, skulle dom äta frukost klockan sex, å så skulle dom ha matsäck färdig för dagen alltså. Då måste ja för att hinna med detta vara oppe vid fyra eller en kvart över fyra på morron, då skulle alla flasker - kaffeflasker, mjölkflasker å allt - vara klart å på grund av att vi hade så dåliga källarutrymmen så hade vi ju då en cementlåda som vi hade is i utanför som jag måste förvara mat som de skulle kunna ha i då. Så gick dom ut då klockan sex å åt då en liten frukost å så gjorde dom i ordning sina smörgåsar själva å tog matsäck å så skulle dom ha middag när dom kom hem i femdraget. Då hade jag då alla dessa matburkar, kaffeflasker, mjölkflasker å en åtta tie som då hade matsäck. De skulle diskas å göras rent å fyllas för morrongdagen. Men då fick vi ett kylskåp därnere i baracken, ett bra stort kylskåp, så de hjälpte ju bra mycke, å sätta in mat å så där för natten. Men då baka jag allt bröd, matbröde själv, å kaffebröd. Så dom gånger jag skulle då baka fick jag stiga opp i två-tretiden om man skulle hinna. Dels hade jag ju då lite hjälp iblann vid fredagarna

som vi hade städning å hade lite större bak å så där för då bruka jag hjälp å, nån gång så där hade jag en fru till hjälp som jag arbete mä. Då fortsatte vi då till min make blev pensionerad, då byggde vi gården och sedan då ville disponent Sundblad att jag skulle fortsätta med matserveringen i den mån dom hade gäster. Men de blev ju mindre å mindre när bolage hade sina yrkesfirmer å - firmer byggde ju å gjorde allting sedan, så då hade dom ju å åkte till å från arbete så de blev mindre me matgäster då. Men jag har ju haft lite nu också. Och för att vi då skulle få tomten här så skulle vi fortsätta i tie år, traktamente på tie år. Då fick vi ju god hjälp utav bolage, mycke god hjälp när vi byggde gården. Å de har vi nu hålle på mä så de ä sista året nu i år som de kontrakte går ut, sextinie, för då har jag fortsatt mä dä, då har vi ju haft servering både lite utav varje för att när man har så många matgäster å yngre å sånt där, då fordras de ju både de ena å de andra, som servissak, man måste ju ha lite röta å lite utav varje. Å de får jag lov å säja, att matgäster vi har haft, både tyskar, svejsare å utländare som då bolage hade här, vi hade däribland en tysk å han var god vän med en son till disponent Sundblad å han va här å praktisera i sex månader - eller ett år va han här - för han skulle få vara här för Sundblads son har också vare i Tyskland å praktisera. Så i gengäld skulle han få vara här å han kom å var ute i krige å hade vare mycke dålit för honom. Han hade knappast kläder när han kom å utsvältad alldeles oerhört. Då fråga han måste jag betala lite extra maten för jag ser att jag äter mer än dom andra. Nej de kommer aldrig på fråga sa jag, ät. Å han skulle ut på en dans en gång, han var ju ung, å han hade mycke mycke dåliga kläder. Ja men ja skulle villa ha åkt. Ja cykel kan du få låna av mej sa jag. Ja men sa han jag har ju så dålig rock. Jag ringde till en handlare här i Friggessund å bad honom hjälpa honom till en

blazer å nå kläder å han får åka ner å handla där sa jag. Ni får skriva't på mej för att han får väl avlöning så småningom men nu för tillfälelt har han inte pengar sa jag. Jaha, han fick en riktigt snygg blazer å åkte i väg på dans. Å så när han skulle hämta de där då gick han ut, han kunde ju inte nån svenska, då sa han du måste ha pengar å hämta för de där i bussen. Jaha då fick han de. Å han var så väldigt rar å tacksam å glad när han fick vara här. Å han kom å bad mej flera gånger att jag skulle visa å tala om vad de å de hette. Å så hade han brev ifrån sin syster ifrån Tyskland å då hade han skriva att han hade så bra å så skrev hon tillbaka å han läste de brevet för mej å så sa han att: "Jag tror jag är i himmelriket" sa han. "Du kan aldrig tro va gott vi får äta å äta oss mätt" skrev han. "Å kläder, jag kan cykla på dans å jag kan vara me". Dom var ju alldeles utan. Så han var väldigt glad den han. Å sedan hade vi en svejsare å han hette Per. Han var mycke trevlig, väldigt trevlig å rar människa, han var ju inte så där utan, han hade ju inte vare mä i kriget. Å de va ju iblann dom där praktikanterna ganska olika å många. Men trevliga må jag säga att dom var, vi hade aldrig träkigheter utav dom, för var dom då utan pengar när dom kom å så där, å vi hjälpte dom till'e, så börja dom återbetala när dom fick. Så jag har all anledning å även i fortsättningen som vi har ungdomar här på kvällar å så som sitter här, så kan jag väl säga att dom sköter sej utmärkt fint i dagens läge som är så mycke bråk å elände. För dom sitter här å pratar å så där. Ja kan då inte säga nå annat än gott om ungdomen här på den här trakten inte, jag har ingenting ont å säga om dom, för dom har skött sej mönstergillt. De är va jag har å berätta, å de har gått ganska bra tack vare att man har haft hälsa å krafter, så de har ju gått bra.

- Vad tog Ni betalt i början när Ni hade matgäster?

blazer å nå kläder å han får åka ner å handla där sa jag. Ni får skriva't på mej för att han får väl avlöning så småningom men nu för tillfälelt har han inte pengar sa jag. Jaha, han fick en riktigt snygg blazer å åkte i väg på dans. Å så när han skulle hämta de där då gick han ut, han kunde ju inte nån svenska, då sa han du måste ha pengar å hämta för de där i bussen. Jaha då fick han de. Å han var så väldigt rar å tacksam å glad när han fick vara här. Å han kom å bad mej flera gånger att jag skulle visa å tala om vad de å de hette. Å så hade han brev ifrån sin syster ifrån Tyskland å då hade han skriva att han hade så bra å så skrev hon tillbaka å han läste de brevet för mej å så sa han att: "Jag tror jag är i himmelriket" sa han. "Du kan aldrig tro va gott vi får äta å äta oss mätt" skrev han. "Å kläder, jag kan cykla på dans å jag kan vara me". Dom var ju alldeles utan. Så han var väldigt glad den han. Å sedan hade vi en svejsare å han hette Per. Han var mycke trevlig, väldigt trevlig å rar människa, han var ju inte så där utan, han hade ju inte vare mä i kriget. Å de va ju iblann dom där praktikanterna ganska olika å många. Men trevliga må jag säja att dom var, vi hade aldrig tråkigheter utav dom, för var dom då utan pengar när dom kom å så där, å vi hjälpte dom till'e, så börja dom återbetala när dom fick. Så jag har all anledning å även i fortsättningen som vi har ungdomar här på kvällar å så som sitter här, så kan jag väl säja att dom sköter sej utmärkt fint i dagens läge som är så mycke bråk å elände. För dom sitter här å pratar å så där. Ja kan då inte säja nå annat än gott om ungdomen här på den här trakten inte, jag har ingenting ont å säja om dom, för dom har skött sej mönstergillt. De är va jag har å berätta, å de har gått ganska bra tack vare att man har haft hälsa å krafter, så de har ju gått bra.

- Vad tog Ni betalt i början när Ni hade matgäster?

- I början tog vi då två å sjuttifem för dagen. För hela dagen.

Så öka jag till tre kronor, så fick jag så småningom fyra kronor å då va de en som var lite oförståndig, för dom ville ha så billigt som möjligt. Då sa jag "Ja" sa jag "jag måste öka på maten till tre kronor". Då var han då så fräck så han sa att "då måste vi äta desto mer". Ja, ni får göra som ni vill me dä, men jag måste ju ha mer i alla fall. De blir ju mycke dålig betalning för arbete om man ska säga timpenning för mitt arbete den var minus noll, de kan man säga. Så mycke man uppoffra å lag ner på maten så att ... men då blev de ju mera så småningom så att vi följde ju priserna utifrån sen.

- Så Ni har inte varit anställd utav bolaget utan skött det själv?

- Ja jag har haft eget ... För tre år sen då skötte jag om åt - då var de egentligen bolage, dom hade en tyska å de var oppe ifrån Sveg timmerhuggare som skulle ha huggning till hjälp här, å då fick dom hela den där forstmästarvillan vi kalla då så dom bodde där å hade hel pension för åtta kronor. Då la bolage dit resten förstås, så jag hade ju betalt för dä. Men då var de skillnad på arbete. Då hade jag två elektriska spisar, en vespis, stor fin källare nere, stort kylskåp å vatten å allting, dä va underbart å trevligt å arbete, jag sa tänk va roligt. Då hade vi då stora matsalen som dom ha haft förr där, så då duka jag då skulle dom också äta klockan sex, men dom hade ju fått dit - jag kan ju säga de dåligaste klientel man kan tänka sej. För dom festa ju vilt å de blev ju inte nå vidare. Från bolages sida var dä ju deras välmening att de skulle - å de va ju väldigt bra, men dom förstörde ju för sej själva dom. Så då hade ja - åtta vecker hade jag dom där, så jag cykla dit. Jag hade ingen matlagning här hemma inte utan vi bodde där å åt där å hade dom där, men - jag klara mej väldigt bra på dä, för de tyckte jag var väldigt bra. Å trevligt där, lugnt å skönt där å så där, fast de var ju besvärlit,

vi hade ju ingen telefon eller nånting där då, jag åkte ju hem här
 å ringde å så där. Så jag har arbeta i eget, då tyckte jag - jo då
 ville då jägmästar Dalberg att jag skulle ta de som kocka, ta lön.
 "Nej" sa jag "dä tycker jag inte jag ska göra, utan jag tar det som
 mitt eget" för att ja hade två sommarbarn också. "Då kan jag ta bar-
 nen mä dit å äta å vi också kan äta där å de blir varken att jag tar
 av bolage eller nånting, utan jag betalar maten å tar betalt". De
 tyckte jag var rejälare å bättre. Så då var vi där den tiden, å de
 gick ju väldigt bra. Sen har jag ju haft dom herma här då - de kan ju
 hända nu också att de är traktorkörare och - så har dom gödsla skogen
 så de har vare flygare här, dom har ju äte här å dä. Men nu tar vi
 ju betalt efter dagens priser alltså för de måste man ju följa mä nu.
 - Har det ändrat sej tycker Ni från tjugotalet och framåt mycket i
 hushållsvanorna? Den mat Ni har lagat?
 - Jaa, de kan jag nog inte säga så mycket, för vi har ju hållt nästan
 samma standard på maten. Dä var ju dålit då ett tag men nu har de ju
 gått väldigt bra å vi har ju fått tag på mycket, vi har ju köpt mjölk
 ifrån en bonde så vi har fått till mjölken ganska billigt å bra när
 vi hade matgäster, vi tog hos en bonde i Fönebo. Då skicka dom mjöl-
 ken mä buss hit opp å vi hämta den. Vi tog tie liter varje da så
 skicka vi flasker som löpande så de gick ju väldigt bra. Men dä va
 mesta arbete dä var å göra i ordning dessa masäckburkar. För att man
 kunde ju inte lägga samma mat i burken för dom skulle ju äta midda
 också. Då måste de bli nå annat på den där lunchen, de blev lunch
 dom skulle ha mä sej i skogen, frukost de var mest ägg å inlagd sill
 å smörgåsar å sen lättfil eller nånting sånt där. Sedan då hade jag
 burkmaten å smörgåsarna fick dom breda själv för de var ju bättre. å
 sen när dom då kom hem då måste jag ha ett middagsmål.

- Vad brukade Ni hitta på då som middag?

- Då hade bolage kontoret här å hade gästhus på övre där. Så där hade

- Ja de hade vi ju mycke på potatis å potatismos å fläsk å så där på kvällen å nån efterrätt å inlagd sill å mjölk eller kräm å mjölk å sopper å så där. Då hade vi soppa å nå - pannkaka de kunde ja nästan sällan ha på midda för den måste jag ha på lunch i burkarna mest.

Så de måste bli makaroner eller bruna böner eller ärter eller potatis å potatismos å nåt sånt där, å så gjorde jag nåra puddingar å låder å fisk å så där. Fisk de tyckte dom aldrig om. De var nästan omöjlit. De fick man vara livrädd när man kom me en fisk, för de ville dom inte ha. Inte fisk. Ja dom var så rädd å bena den.

- Annars hade ni väl lätt att få fisk härute?

- Ja vi hade lätt å få fisk. Då fiska min make vi hade mycke fin abborre å den var ju jättegod. Då tog vi - jag hade en fru till hjälp - å då så sa hon "men vet du va vi ska göra?" "Vi ska koka en hel gryta abborre å så ska vi ta å bena ren den". Så vi filea å bena fisken å så gjorde vi en kolossalt stor stuvning, persiljesmör å stuvning å hade i. Lag vi ner fisken i den. Men då åt kararna fisk, då gick den åt, å gott var de ju. Då var ju väldigt gott de. Så de tyckte dom mycke om, när vi gjorde så. Man måste blanda opp lite så där. Men vi hade som sagt var mycket - ja skogvaktare å praktikanter å såna där - åt allihopa. Dom skulle praktisera. Å så såna här unga då som var ute för praktik, dom bodde ju där jämt. Å dom var ju dels ifrån - Sveg var de mycke folk som åt som bolage då hade som dom skicka ut - så att de gick ju väldigt bra. Å vi har många utav dom där matgästerna, ja inte många, men de finns såna som åt här första tiden vi var här, dom kan komma hit ibland å vilja hälsa på å tycker de ä väldigt skojit å prata om hur de var då, å så där - å trevlit. De va mycke rörelse å folk jämt så då var de ju lite annorlunda här. Men nu är de ju alldeles slut.

- Var bodde dom ensamma - för det var ju ungarlar det här förstår jag?

- Då hade bolage kontoret här å hade gästrum på övre där. Så där hade

dom sina rum, å så fanns de lägenheter tomma så att såna fick dom ju ha å bo å vara i. Så dom hade väldigt bra när dom kom hit. En del dom tyckte att de va riktigt bra, för dom hade dels bott i kojor å så där å haft mycket obekvämt. Men här hade dom de ju väldigt bra. För vi hade dom ju aldrig så i logi inte. Nej, utan i mat bara. Å så in var de ju många som hjälpte till på kontore, de var ju bokhållare å såna som var där, dom skulle ju också äta. Så de va allt folk bolage hade anställt som skulle arbeta här som då skulle ha mat. En del kom ju bara en par dar å en del var tredje da. De gick ju smide här, hammarn här - då var de ju mycke reparationer där så de måste ju vara yrkesmän å såna som skulle hit å vara. Å då kom dom bara å då stack dom in huve å fråga om dom fick äta midda, då var de bara te göra i ordning så de var te ha lite på lur å ta till. De kunna komma en bil iblann skicka från Iggesund - ja dom kunna vara en fyra fem stycken karar som kom på morron. Här blir de reparation i smedjan i dag, ska dom reparera de å de å sen kan dom bli här hela dan, då var de å tänka att man skulle ha mat till dom också. Å de trevliga kan ja tillägga när dom köpte en frysbox för ja tyckte att ja komme alldeles - de va varmt, de va den varmaste da man kan tänka. Då hade jag - nog var de väl tie karar - som satt å åt där nere i baracken. Så kom de en bil på gården å kom en herre in å så sa han: "Kan vi få köpa midda här?" "Ja de vet ja inte om de blir nån mat kvar för jag har så många som äter nu" sa jag. "Å jag är på så dåligt humör" sa jag "för de ä så hett å jag har inge utrymmen". "Hade ni en frysbox skulle jag köpa'n ögonblickligen". "Jamen kära Ni, de ä de vi är ute å säljer" sa han. Å tänk de va väl skojit. Ja ja köper'n direkt sa jag. Men den ska vara inmonterad å färdig å användbar till fredan sa jag. Å de va på en tisdag kväll dom kom. "Vi lovar säkert" sa han. Fredag kom dom me den där stora boxen, den har jag ju kvar ännu. men

tänk va bra de var. Vi hade'n ute i en bod där, å då kunde jag ju baka å lägga ner å vi kunde ju förvara å ha kvar mat. Men till baka å inte ha varken källare eller utrymmen, de var inte gott. Men då va väldigt bra, när vi fick den, den var ganska stor på trehundrafemti liter å då hade vi ju förvaringsutrymmen för mat så jag kunde köpa in. För de gick ju inte en slaktare mer än en gång i veckan. Så de va inte å springa i affärn å bara handla kött inte, visst fanns de väl, men de blir ju mest sånt där skivat å torrt, å de ä ju ingenting å köpa för en hel hög som ska ha smörgåsar inte. Utan vi koka då å gjorde all smörgåssylter å lag in sill själva. Så vi hade mest hemlagad mat bara.

- Hade Ni någon hjälp?

- Ja jag hade en fru å hon va gift me en skogsarbetare i Frisbo, hon hette Thea Sundin. Hon var väldigt duktig, trevlig fru morsk mä arbete å inte rädd för te hugga i utan hon va omtyckt. Å de va ju trevligt när man hade en sån människa för de gjorde ju mycke på - matgästerna tyckte de va roligt å komma in å hon va hjälpsam å duktig å så där, så att hon åkte till å från. Iblann låg hon över också, men hon bruka ju cykla hem. Jag hade henne mycke till hjälp. För de var ju mycket bättre å ha en äldre, flicker var ju ingenting å sätta i sånt där arbete, unga inte, man måste ju ha nån som va lite kapabel å göra nånting. Så de gick ju väldigt bra.

- Ni tyckte inte det var några svårigheter att komma som nyinflyttad hit till Strömbacka?

- Nej det kan jag inte säga. Visst var de lite problem när man skulle börja mä maten där, för de va då jag blev så handfallen på att de hade jag ju inte vare inriktad på. Men när inte de fanns nånting å han tyckte dä, jag va ju ung å ledig å så där så han tänkte hon kan väl ta sej till mä dä. Så de gick så småningom, att man har fått

praktisera å lärt sej själv.

- Dom andra fruarna här runt som Ni träffade och dom andra arbetarna, Ni hade inga svårigheter att komma i kontakt med dom i början?

- Nej då aldrig. Jag har aldrig haft svårighet med folk, inte för nån utan de har gått kolossalt bra, å de har varit väldigt trevligt. Å mycke skojiga människor hade vi, schaktmästare Eriksson han hade vi i maten i många år, han är nu bosatt i Friggesund han, han blir pensionerad nu i höst, å han var ungtkarl å åt hos mej. Å så kom han - en morron kom han till baracken å klockan var inte mer än en kvart över fem eller va hon var. Ja ja tänkte han var ute i nå ärenden, han satte sej in å undra har dom inte komme än karlarna? Nej sa jag dom ska väl inte komma än. Jamen då borde dom väl på komma. Ja sa jag dom ska väl inte komma förrn klockan sex sa jag. Klockan sex? sa han å satt å titta länge. Jag fråga ingenting till en början, för ja tänkte att dom skulle börja tidigare. Då säger jag, ja men nu är nog kanske din klocka fel. Nej, de är den inte. Jamen dom ska väl inte komma förrn sex hit? Då har han - bodde han i samma lägenhet som montör Sandström - å då blev de fel på elektrisk strömmen, han hade de också å sköta Sandström, så då stanna alla mjölkmaskiner för folk å dom börja på ringa, han måste stiga opp klockan fyra å gå ner till kraftstation. Schaktmästarn titta aldrig på klockan utan tänkte nu är de tid å stiga opp när Sandström går till kraftstation. Steg opp å hoppa i bilen å stack iväg till Strömbacka han å skulle träffa karlarna där. De var ena roliga episoder, många roliga när dom var. Ja, dom var skojig, påhittlig å trevlig alldeles förfärlit trevli var dom, de kan jag då säga. Så att vi har haft mycke trevligt å roligt ska jag säga, de ska bli långsamt å sluta direkt, för man har hålle på nu i så många år så att man har komme sej in i de. Jag kan då säga att de har vare bara - jag har då ingenting å klaga på

dom, inte nån. Å likadant mä bolagsledningen, har vare mycket förstående å trevlig å bra, de må jag då också säga, för att jag har fått betalt de jag har villa haft å dom har vare trevlig. Ja hade en matgäst som var mycke besvärlig å de va en ung han va en stockholmare. Han ville gärna springa i spisen å titta å så sa han va e de här för nånting, de ska va de å de i den såsen. Ja men de där gör jag nog i ordning själv sa jag. Men han va så väldigt besvärlig så att han uppvigla också dom andra så dom börja på å springa å bada till en kom. Å sen sprang dom in te borde å tog sin smörgås å ett glas mjölk å sen bada å sen skulle dom in å äta. Då sa jag, men ni kan inte få komma in å äta smörgås å mjölk å bada å sen äta midda inte. Då gick ja till jägmästar Sacko å då sa jag att de här e för otrevlit ja vet inte va jag ska göra mä dom sa jag. Förfärlit dumt. Ja nog ska de bli bra me dä sa han. Han kalla opp honom till sej han å så sa han åt en att du får inte bära dej åt så där inte, för vi får ju vara glada att vi har ett ställe å skicka dom å hon har så trevliga människor å hon sköter de där så bra så att du får ta å gå dit å be om ursäkt, sa han. För de kommer te bli en prick för dej i ditt betyg för dåligt uppförande sa han till'en, för han var ju praktikant. Å så - de här har ju bleve en prick i mitt betyg de sa han. Ja men där rår Ni ju själv för sa jag för jag har ju sagt till er att inte Ni ska springa i gryterna å maten å göra så här, för de gör inte dom andra å då kan inte Ni behöva göra de heller. Ja men jag har ju fått en skrapa nu av jägmästarn för dålit uppförande. Ja de är nog väl behövlit de sa jag. Ja jag får lov å be om ursäkt sa han för mitt uppförande. De går bra de sa jag. Men sen flytta han där. Han var lite så där besvärlig, de gjorde han. Men ja hade ju bara å vända mej till bolagsledningen om de va nå besvär, så jag kan då inte säga att jag haft nå tråkigheter under dessa år vi har vare här, de kan

ja inte. De har ju gått bra.

- Kan Ni berätta nånting om det fanns några föreningar här i Strömbacka när Ni kom hit?

- Ja den förening - den hade väl ingenting när vi - de var ju godtemplarlogen, dom hade ju mycke ungdomar då, de var många som var med. Å sen var dä väl särskilt inte nå föreningar, vi hade väl en kyrklig syförening som var verksam då. När kyrkoherde Frank kom hit då hade de ju syförening å fru Frank ordna ju om dä, så då hade vi ju väldigt trevligt. Då hade vi syföreningar i gårdarna, vi var nog en tolv tretton medlemmar i den, å då sydde vi å greja å vi hade aktion då här på de å fick in lite så utav detta syföreningsmedel så köpte vi ju mattan i kyrkan, den där röda mattan som ligger där. Å däribland ljusstakarna som står oppe vid altaret, de var syföreningspengar å. Så de vart ju trevligt. Fru Sundblad var ju mycket med å hjälpsam i den här syföreningen... Kan jag då nämna att när dom restaurera kyrkan, då hade bolage invigning på den å då bjöd dom på kaffe å bröd till alla som ville besöka kyrkoinvigningen. Då kom fru Sundblad opp till mej och fru Frank å så fråga hon om jag kunde åta mej å ordna mä kaffe å gott bröd, de skulle vara hembakat. Jaha - då hjälpte hon mej så jag fick en spis till den där baracken, en elektrisk spis som vi skulle ha hjälp till bakningen. Då baka vi, vi hade väl nån fru till hjälp då, kaker å bröd, gott bröd. Då hade vi då skolan, småskolan här eller folkskola eller va de ä. Då duka vi där å gjorde i ordning så dom fick kyrkkaffe där. De var när dom invägde de här kapelle efter reparationen. Då hade jag ju dom kararna också i maten när dom reparera kyrkan. Så de va ju väldigt trevligt där, mycke trevligt. Å då fick vi ju lite pengar i syföreningen, för vi hjälpte till å pryda den mä syföreningen. Å sen var vi då ibland annat i prästgården på syförening å så var vi ute på nån syföreningsda

Å de är vi ju ännu, fast nu är de ju inte medlemmar kvar här i den syföreningen inte. Så att vi åker ut nån gång ibland, Å de är ju väldigt trevligt, jag va mä i Norrköping - Norrtälje för ett par tre år sen Å hade en stor kyrkodag där, de var fyra-femhundra människor samlade där. Så de har vare nå sånt där ibland. Sen hade dom ju - va var de för nånting - när de va invigning - de hade dom framme vi Bjuråker, om de var hundraårsminne av Nathan Söderblom ... jag kan inte säja riktigt. Då bjöd bolage också på lunch, smörgåslunch. Då gjorde jag i ordning all mat hemma här, Å så smörgåsar - varma smörgåsar Å andra smörgåsar. Då hade bolage församlingsgården i Bjuråker så vi hade nog mellan tre och fyrahundra som vi då gjorde i ordning där. Då fråga jag fru Sundblad "får ja handla de här som jag vill Å ta betalt sen Å göra i ordning" för då var fru Hessner rådande här dom som var förvaltare då. Å då ville hon ju vara mä Å styra om de här, men ja tänkte att ja ville ha de där helt för mej själv Å göra som jag ville Å sen tog jag betalt för person, de tyckte jag var bättre. "Ja" sa fru Sundblad "det får fru Larsson fria händer Å göra som hon vill Å göra i ordning". Å de fick ja väldigt bra kritik på, för de var väldigt bra. Så jag fick femti kronor utav disponent Sundblad som en liten slant för han tyckte de var så bra. Å den skicka ja till rädda barnen. Så de har vare lite så där smått. De har ju vare trevligt när dom har vare nöjda Å glada Å man har känt sej belåten mä att man har fått bra kritik.

- Några frireligiösa föreningar, fanns det?

- Ja de är de här fast de är pingströrelsens, men dä har blive också slut, de är bara tror jag tre fyra medlemmar kvar, dom har ett bönhus härmere pingstförsamlingen enda som lever. Men då när vi kom hit, då var missionsförsamlingen mer lovande här, så dom hade ju rätt så många smederna dom var missionsförbundare mycke Å hade möten Å sina

fester kan man väl säga. Å de va missionsförbundet va mest av dom frireligiösa, sen gick dom över i pingstförsamlingen för de blev två församlingar å då tyckte dom att de var ju så lite å dela på så dom gick över i en, å de blev pingstförsamlingen. Då byggde dom de här bönhuse så dom har haft dä. Men nu är dom ju gamla allihopa de är ju åtti åttiett åttitvå, de är ju ingen som orkar hålla de där i gång. Jag har ju hjälpt dom lite då å då å gjort rent där, för jag är ju inte i de där men ja tycker de ä synd om dom ändå så jag har hjälpt dom lite ibland. Så nu hyr dom ut till sommargäster, bönhuse här. Så i fjol var dom - ja dom har lägenhet oppe å rum å kök å sov-alkov - så i fjol var de två Stockholmsfamiljer som hyrde där å samma familjer kommer i år också. Dom kommer nu på lörda.

- Så verksamheten ligger nere nu?

- Ja dom har ju lite ibland men inte direkt nere, nog kan de väl vara nån ibland, men annars så är de ju ingen som orkar ha nånting. Å folk går ju inte nå numera. De är ju mera TV å sånt som drar folkena, så de går ju inte. De säger ju alla nu de ena eller de andra samfunde så klagar de för att de e dåligt me tillsutning utav folk. Men då var de mycke folk som gick på möten, dom hade ju inge annat då för de fanns ju inte TV eller nöjen utan var de då Frälsningsarmén eller Missionsförbunde dom hade ju sångare å så där, då var de väldi tillslutning utav folk, de var de enda dom kunde gå på.

- Frälsningsarmén, fanns den också här?

- Ja de va i Delsbo, men dom åkte ut en gång i månan hit å hade sina möten här. De va Delsbokåren de som hade de här. Å sen var de väl - logen hade väl nå fester å sen - men de ligger också nere, dom har de-ta nya hus som ligger här på sidan om fint å reparerat, men ingen rörelse där heller.

- Umgängeslivet till vardags, när Ni gick bara för att hälsa på varann

utan speciellt ärende, har det ändrat sej mycket?
- De har ändrat sej betydligt mycke, för då när vi kom hit, då kunde man gå in till en tant eller en familj en kväll å sätta sej å prata å de var särskilt en han var chaufför till förvaltarn Björklund å hans dotter, en väldit rar familj. Så ja bruka säja iblann på kvällarna när jag skulle koppla av, ja tror jag ska gå in till Björklunds, för de va så trevligt å sitta å prata där. Då kunde man gå in, då koka dom kaffe å bjöd på kaffe å prata å så där, så de va väldit trevligt i en stuga å gå till folk å sånt där då, de kan man aldrig nu. Ja jag vet inte var jag skulle gå i en gård nu inte, för de är inte desamma. Nu är dom gamla från då borta, så de är ju inflyttade mycke både i Finsta familjer finns de ju sju här. Å så är de ju yngre familjer som man ju inte har nån kontakt med heller, de blir ju delade meningar alltså. Men då var de dom där medelålders å gamla å smederna å tanterna, dom var så rar å trevlig dom där smederna när dom kom fram på lördakvällen, då hade dom där stugerna fint å så - då fick dom tvätta sej hemma i köke, inte bad, inge varmt å ingenting. Ta av sej smekläderna å lägga dom i ett stort skynke på golvet å bära opp dom på vinden, till sönda kväll fick dom bära ner dom där kläderna för dom skulle ha dom på månda morron. Men snygg å fin var dom å tvättade å ombytt om man kom dit på en lörda. Då hade dom dom där gustaviansk sängarna me vita överkastena å trasmatter. De va så pynat å gullit tyckte jag, så ja kan inte glömma de där stugerna å dessa kaffebord å hade dom lite bröd å - ja, de var så gemytligt å trevligt, när vi kom hit, de var de verkligen. Jag sa till min syster - hon bor i Uppsala min syster å flickan min är där också - hon sa nu när hon var här, tänk är de borta alldeles den där besökena, när man gick bort? Ja de finns inte nu sa jag. Ja vet inte va jag skulle gå nu mä dej å tänka komma in i en sån stuga å få så trevligt inte.

De ä nå gammel jag brukar gå in till genom att jag vill ha samarit-
arbete där borta ve pensionärshemme. Fru Hulda Andersson brukar jag
gå till nån kväll, å hon ä ju väldigt så där pigg å trevlig, men an-
nars så vet jag inte. Å så har jag en annan familj, de är Lejdströms
- fru Lejdström tycker jag är väldigt gullig å rar å trevlig å sköta
om. Annars är de inte som de var då, inte alls. Vi har grannar
överallt här är de en grannfamilj å längre bort är de en så de är
tre här. Men de tycker att man kan inte gå in där å ställa sej å
titta eller gå in å prata eller nånting. Neej. De där hemtrevliga
är totalt borta som de har vare förr, de finns inte nu.

- Ni berättade lite grand förut om hur dom hade möblerat, med gusta-
viansk säng och trasmattor. Fanns det standardskillnad i olika hem
så man märkte att här hade dom det bättre ställt än i andra hus?

- Ja - de var inte mycke märkbart, utan dom följde nästan samma stan-
dard. Dom hade den där kåpan då å så hade dom den där blankskurade
kopparn, den skulle skuras för varje vecka. En stor åkokspanna i
spisen för då sparde dom kaffesump å åkok för dom hade inte rå å
skölja kannan å koka för varje gång inte, utan en åkokspanna i spisen
stog de då, så dom tog utav de där å lag på lite kaffe för var gång.
Dom sparde de där dom så länge - men man kom ju många gånger när dom
koka riktigt gått kaffe. Å sen hade dom i rummet - dom hade ju rum
å kök - då hade dom den där gustaviansk sängen som jag nämnde, både
i rummet å kammarn som dom sa, me de där vita fina överdraget på å
snyggt å så trasmatter å en trevlig lampa å nå gamla prylar å skänkar
å så där. Rent å snyggt å prydlit å trevligt. Å ja bruka komma in
dit- jag tänker nu - tänk va gullit dom hade dä, trevligt när man tän-
ker på de. Så dom hade - kunde ju vara olika familjer - dom hade -
en del hade ju många barn å var lite fattigare för å en del hade inga
barn. Björklunds dom hade två barn dom - tre hade dom, en flicka dog

samma år vi kom hit - men hon hade så snyggt å trevligt jämt. Hon brukade komma ut på bron å de tyckte jag va toppen som dom säger nu. Hon kom ut på bron om jag höll på tvätta eller nånting, för då hade vi ju en tvättstuga på adnra sidan om sjön där som vi fick tvätta i som bolage hade i ordning, å sköljde ute å var väldigt trevligt. Då brukade hon komma ut på bron: "Kom till mej nu sen du har tvätta så dricker vi kaffe". Å de tyckte jag var väldigt roligt å trevligt. Gick jag ut nån gång efter vägen - jag hade ju inte tid å vara ute nå mycke, men på en kväll ville jag gärna gå in till nån - kom in så ska jag koka kaffe. Å var de en söndag, då gick folk i allmänhet ut å gick på söndagarna. Dom kunde ströva gatan opp å ner å ner efter gamla banan här å ut å promenera å gå å satt på sina farstubroar å resonera. Så gick man efter gatan då - å när vi kom hit på tjugetre till trettitalet kan jag säga - då kunde de sitta en hel massa på broarna å diskutera å prata på söndasettermiddagarna, då var de alltid dom skulle ut å träffas. Å satt dom på nån bro så de passa då gick ju hon in å koka kaffe å sa "kom in nu så dricker vi kaffe". Å de där var ju väldigt trevligt å oskyldigt men - gemytligt - som också är totalt borta nu. Nu bygger dom - dom där gamla husena är ju borta å den där interiörn å de där trevliga försvinner de gamla. Dom är ju rivna alla de där husena nu, så att - å smederna - vi hade ju också en smed som hette Karl Sjöstedt - han hade en mycke rar å trevlig fru å han var missionsförbundare, mycke religiös och intresserad, å predikanterna bodde där. Den här frun var lite kraftig å tjock å såg lite stadig å beständ ut. Vi hade en predikant som hette Blomgren å så sa han så här: "Va tycker du om Ida Sjöstedt?" Ja hon är rar sa jag. "Ja jag tycker hon ser ut jag som om åskan skulle slå ner i hälarne på sej så vände hon sej inte om å titta va de var inte" sa han. Dom trivdes i alla fall. De var väldigt

trevlig miljö å atmosfär tyckte då vi.

- Var det sammanhållning mellan familjerna?

- Ja de var de. Å då hade dom ju sina kor, dom hade tjugetvå lagårdar efter järnvägen där borta när man går ner till gammalt här längs vägen där, där hade dom elva lagårdar på vardera sidan me väg emellan. Å så gick vägen ner till de där gamla pensionärshemmet. Där stog dom tanterna på morron, då har dom skött sina kor å så skulld dom ut i skogen me korna på morron, å då var de ju te prata va som har hänt under dagen å natten å söndan å var de var - på måndamornarna hade dom väl lite nytt å förtälja till varann om den å den. Å dom gick ut i skogen me sina kor för dagen på morron å alltid kom dom ifrån skogen hade dom en granrisknipa eller va jag ska kalla för, dom skulle dom ut me granris på bron på måndan - kom dom me de där under armen ifrån skogen - jag tyckte de var så väldigt gullit de där.

- Gick korna lösa på skogen?

- Ja dom gick lösa på skogen dom, så dom hämta dom då kom på kvällen å hämta dom oppe i kläppen utanför en grind ovanför lagårn, mest i Frisbo och här på skogen också mellan Bärsjö för dom gick ju fritt på skogen. Så hade dom sina koföder utav bolage, dom hade dels en å två koföder var väl de mesta dom hade för dom hade två kor och kunde ha nån gris ibland å så där. Men dom klara sej mycke bra. I regel hade alla dessa smeder som arbeta å hade så dåligt betalt, pengar på banken. Jadå, dom kunde ha - jag kan då säja att dom kunde ha ända till en femton-sjuttontusen. De var väl bra gjort utav så lite? Dom sparade på de där lilla i alla fall. Dom sålde då kalvar lag till nå kalvar å fick ju bra betalt, å sen hade dom grisar å så sålde dom nån kvart å halv gris å behöll halva själva. Så hade dom en sparad slant då så hade dom då säd, dom sådde så dom hade säd till

kor å grisar själv på de där ... då så dom samla ihop mycke på arbete. Dä var ju mycke arbete då. Då bruka dom upp jordbitar dom fick ju jordbitar utav sån här sten å bruka, så tog dom upp ett potatisland å bruka det för hand då å så fick dom en bit till. Så dä fanns ju många täckter här som man kalla då att dom hade brukat upp dom själv. På andra sidan sjön hade vi en smed som hette Samuel Löjdström, han bruka väl upp ett bra stycke där. Å dä blev fin jord. Så dä jorde att dä var ju inge å göra av med pengar egentligen. Dä fanns ju ingenting å gå på å inte åkte dom bort heller nånting som på sommarn, å inte var dä väl nån vetenskap om semestrar att dom skulle resa bort på semestrar å så där inte utan dä blev ju de att dom sparde pengar å så. Så dä har dom varit väldigt idoga att arbeta dä kan ju säga att dom har varit. Å då var dom ju inte van med nå annat. Dom kom in i dessa körslor ifrån början å fortsatte med de. Se de ä en svunnen epok alldeles dä. De är dä.

- Kan ni beskriva tvättstugan lite närmare?

- Tvättstugan dä var tegelhuset där nere vid dammen då hade dom tidigare när vi kom hit, då hade ju förvaltarn den tvättstugan som eget. Då hade dom en brygga där ute å där koka dom kläderna å dom kalla de för rosta, rosta kläder, öste på lut undan för undan å hade en tapp i den där stora stora karena å lag ner kläderna för då hade dom hela vintertvätten å så skulle dom koka asklut, då koka dom lut på den där askan så den blev alldeles klar å sila den å så öste dom den där heta luten gång på gång på kläderna så tappa dom ut ur den där tappen å så öste på vatten å så sköljde å sen sköljde dom, koka å sköljde ute på den där bryggan i öppen sjö, å

hängde ut, dom hade två stora kopparmurar i den där tvättstugan å så var dä en liten stickarestuga eller kammare på sidan som trädgårdsmästarn å förvaltarn hade sitt småpyssel å reparerade å gjorde i ordning lite där. Så småningom hade vi ju inte nån tvättstuga för vi fick ju tvätta å krångla hur vi ville dom andra, för dä var ju en gammal härd borta här men den var ju så besvärlig. Så fick vi då vi köpte, vi gick tillsammans familjer å köpte en stor pannmur å så fick vi den där tvättstugan på sidan, en liten, jag vet inte vad dom har haft det där till, men där mura vi in den där pannmuren å fick också en liten egen tvättstuga, så vi hade öppet vatten å skölja å tvätta matter å allting, så dä var väldigt, vi tyckte vi hade kommit ett väldigt steg framåt när vi fick den där tvättstugan, å jag minns det där, vi skulle dela upp det där på dom familjer som gjorde det där. Jag minns så väl att det kom på 14.95 på var å en. Det kommer jag verkligen ihåg. Vi sa att det var nära på 15 kronor sa vi. Så fick vi den där å dä var väldigt bra å tvätta där tyckte vi då.

- Sköljde ni fortfarande ute?

- Vi sköljde i sjön.

- Allting?

- Jadå, men vi fick en uppståndare, så vi hade vatten så vi kunde dra i pannmuren så dä var ju väldigt bra, vi kunde ju tappa upp vatten, å i andra herrgårdstvättstugan där hade dom ju en stor cementbassäng som dom kunde skölja inne i också på vintern. Tappa vatten i den å så fanns ju avlopp ut ur den, så dom hade ju liksom bekvämare dom där. Å dom tvätta ju kolossalt mycke då på herrgårdstvätt. Då hade dom

ju vanlig sån där stor vårstädning. Då lejde dom då fruar ifrån bruket som var där på våren å gjorde den där stora vårstädningen på hela herrgårn. Där var dom ju måna om å vara med. Då hade dom ju i regel två husor, å en köksa där, sen senare hade dom ju inget tjänstefolk, så när Hessners var där hade dom ju aldrig nån ä. De blidde ju slut. Dom köpte ju mer färdigt dom allting å inte baka, men på den tiden baka dom ju allt bröd själv. Dom hade ju bakstugan, dom hade ju mangelbod å allt möjligt å så där. Dom hade tjänstefolk så dom gjorde ju allting själv.

- Å fruarna här på bruket bakade ju också i bakstuga kanske?

- Ja, dom baka i bakstugan, dom hade en bakstuga så dom baka sitt matbröd i den. Å baka för hela vintern. Då gick dom till den där bakstugan å elda upp den med ved å hade en sån där bakugn. Då hade dom gjort stora rågdegar alltså. Dom gjorde väl rågdegar på en, ja, en 20 liter. Så baka dom ut en stor rågdeg å så hade dom såna där spett i taken å torka brödet, så dom hade matbröd själv. Dom baka alltid matbröd själv då på den tiden vi kom hit. Sen efteråt kunde dom baka lite mjukt matbröd som dom hade där, se dä tyckte dom var väldigt bra. Där baka Ragnhild Brodin å Hulda Andersson, länge bröd efter som dom sluta med å baka. Så dom baka där å sålde, sålde mycke bröd. Å dä var kakor av alla sorter gjorde dom, å tårtor å matbröd som dom sålde.

- När dom bakade förr gick dom omkring med ett sånt där smaka då till..?

- Ja, det var vanligt det, dom gjorde det här också när dom bakade, då skulle man få smakbröd, en brödkaka. Då kunde man få en utav rågdegen å en utav den finare degen. Det hade vi

också hemma på Hedvigsfors, då hade dom en sån där bakstuga där också å då fick dom det där smakbrödet, te smaka. Å min farmor bruka baka mycke sånt där tunnbröd, ja, hon bakade mycke mycke, å hon hade får, å dä minns jag så väl, fårena, när vi stekte dom där fårlårena, torkade, stekte, det var delikatessmörgåsmat. Ja, jag minns, hon hade det på vinden, den stora fårfiolen dom kalla, så hade hon kor själv, smör, å hon gjorde sån där smörgåskaka, dä förekommer ju inte mycke nu, men här på Fledens servering i Bjuråker där har dom mycke sånt där på kalas, färskost dom kallar, mjölk, det var smörgåsmaten dä. Å så de där fårköttet å mjölk å smör, å vi tyckte det var så gott när hon kom med det där köttet å skar. Det var saltat å så där torrt. Det hade dom mycke då å hon baka allting själv.

- Jag tänkte be å få höra nånting, ni nämnde nånting om mangelboden också?

- Ja, där i herrgårn ja,

- Så det var inte för bruksfolket i gemen?

- Det var inte för bruksfolk utan herrskapet dom hade en egen mangel där å det var marmorplatta, det var en fin mangel, så där fick man ju inte vara, det var bara för förvaltarns. Innanför där hade dom en mjölkkammare som då dela ut mjölken, ifrån lagårn sköt dom mjölken ner från lagårn i en sån där flaska, å så dela lagårdspigan ut mjölken åt den som inte hade kor å mjölk själv. Då köpte dom, då köpte dom poletter på kontoret, såna här för en-två å tre-liter å hade dom där, då fick dom köpa en liter i den där mjölkkammarn. Hon dela ut de där på kvällarna å mornarna fick man gå dit å köpa mjölk. Vi fick ju där för vi

hade ju inte kor. Då fick man köpa mjölk. Dom hade separator så dom separerade mjölken. Ville man köpa en deciliter grädde fick man det å så fick hon skicka smör då. Dom sålde visst smör, men var dom sålde det vet jag inte, dä var nog till mejeriet dä. Å sen diska hon dom där flaskorna å hade två järngryter, fick värma allt diskvatten till flaskorna i de där järngrytorna på en järnspis. Ibland rök det in så hon såg inte dörren till mjölkammarn. Å så hade hon såna där diskbaljor å diska de där mjölkkärlena i. Å så skulle hon diska de där separatorerna också, men det var ju rent å snyggt. Det var innanför, då hade dom den där mangeln å så hade dom bakstuga förvaltarns också i samma i en rum innanför. Där baka dom både skorpor å matbröd å allting då å så hade dom mangeln framför i den stora förstugan alltså. Men senare blev det ju att dom fick de där elektriska manglarna på senare tiden dä. Då fick dom ju gå dit å mangla om dom fråga först på herrgårn, då fick dom gå dit å mangla. ~~Dom hade dä?~~

- Men förut fanns ingen mangel alltså? ~~allt möjligt.~~
- För folket fanns en gammal mangel här i magasinet å den är där än, å den är en sån här vevmangel å den har såna där stora jättestenar som tyngde, men den mangla fint, den manglar väldigt fint för jag har varit där många gånger å manglat, å snyggt om man vill ha duktyger manglat var den väldigt fin. Men den var förvaltarns den mangeln där å så hade dom en isbod på ändan utav det där uthuset. På vintern tog dom upp is i en isvak å körde hem stora stycken med hästarna å lag upp i den där isboden å sen hade dom isbackar eller iskällare eller vad man kallar det, hade över

sågspån på sommarn. Tog dom de där isblockena, stora som halva soffan där å lag in i den där iskammar, isboden. Där förvarade förvaltarn sin mat å lag på isen för dä var friskt å fint.

- Vad var det ni sa om smedjan?

- Ja, när vi kom hit så bruka dom gå ungdomarna på kvällarna å stod å titta på när dom hade de där smältorna å tog ut dom å räckte de där järnet till de kom ut å blev färdigt. Där kunde dom stå, ja dom höll ju på hela nätterna med det. Det var ju hela dygnet dä. Å där stod dom, samlades där. Det var ju enda nöjet dom hade dä. Fettistag då bruka dom låna en kälke utav bolaget å, en långkälke å så åkte dom ifrån stallbacken ut ända ner på Masbosjön, hade sån där långsläde. Det roade dom sig till långt in på natten med när det var fettistag. Påsk bruka dom alltid ha basar som dom kalla, här på gamla skolan, dä var innan dom reparera.

- Var det logen som hade då?

- Ja, då hade dom sån där basarfest med allt möjligt.

- Vad kunde dom ha då för gods?

- Ja, dom hade väl tombola å lotterier å skämt, uppträden med komiker å så där, å så hade dom dans, å så var dä en årsfest varje år, å då var dä föreningen, dä var ju inte kooperativt, utan dä var handelsföreningen. Då hade dom sitt årsmöte varje år, å den bruka dom ha omkring den 25 mars ungefär. Så hade dom kaffeservering här på lokalen då, kunde dom komma alla medlemmar alltså, även utomstående. Så hade dom dans på kvällen, ordna med dans. Så dä blev lite fiffigt. Så dansa dom där till 1-2 tiden på

natten då. Då tyckte dom ju var roligt. För då kosta ju ingenting. Sen hade dom ju inte fest, dom hade ju julotta sen, då var ju då enda. Sen var då väl inga fester kan jag tro på vintern.

- Det var julotta i kapellet i alla fall.

- Ja, det var det.

- På midsommar då, då var då väl festligt?

- Ja, då var då fyra kvällar. Fyra kvällar hade dom i början vi bodde här.

- Ja, men det måste ni berätta om.

- Ja, det börja med majstång å dans för barnen hade dom där framme vid förvaltarns bostad då framför, å sedan börja dansen på logen å den räckte till 2-3. Då var då ju inte så kinkigt så länge dom höll på. Å då var folk ifrån alla håll å kanter, ifrån Furuberg å Hassela, å alla långväga. Dom kom i bussar. Å utomstående mycke folk. Då kunde vara ända upp till, ja ett år hade dom 4 tusen som åkte fram å åter alltså. Å då var då ju danser överallt. Men då var ju tiderna så att dom fick sluta klockan 1. Sen åkte dom hit när det var slut på andra ställen å fortsatte här. Å då hade dom ju stång där nere, å dom hade försäljning av kaffe å smörgåsar å tombola å såna där smågrejer hade dom ett stånd där nere som dom fick vara i. Så dansa dom på logen där. Så på midsommardagen börja det väl lite senare, börja väl vid 7-8 draget så höll dom på då å så var då annandag, i början var det 4 kvällar, sen minska dom av så vi fick 3 kvällar å sista gångerna har dom haft 2. Å nu blev det ju slut med det där. Då hade dom ju inte nån annan servering så vi hade ju i baracken. Jag hade ju alltså ölser-

vering så vi serverade dricka till smörgåsarna å dä var ju ett väldigt plus dä när dom hade festat, så vi sålde väldigt mycke smörgåsar å så där. Där ibland hade jag biff ibland å så där. Det gick åt hur mycke jag hade. Hur mycke jag kunde åstadkomma så gick dä å sälja. Men då när vi flytta upp dit så blev det ju lite mera avlägset. Då gick ju dom hit som visste om et och kaffe sålde vi också där å så blev det många som tälta å bodde kvar över hela helgen, då var det många som kom till dansen å gick kvar å köpte mat å så där på dagarna då sär nere då, å nu sista i år var det ju slut med midsommardansen. Då fick dom ju vara på herrgårn å dansa där. Så då var dä ju väldigt trevligt sa dom.

- Använde dom folkdräkter förr när dom kom hit några?
- Nej, jag har aldrig sett nån använda folkdräkter här inte.
- Blev det mycke slagsmål å superi?
- Ja, det blev nog ibland då, i början var det bra mycke sånt, så dom var väl ihop å slogs då. Men efter folkmängden var dä ju inte så mycke ändå, men dä var väl några som hade agg till varandra tidigare å skulle göra upp de där affärerena när dom träffades här. Vi hade en gubbe som satt hos oss, en ungtkarl, en skogsarbetare, han var, han satt där å prata han hade några kompisar med sig å jag såg att dom lura på hans portmonnä, för han hade ju lite pengar. Å han skulle betala, å så hade han tappat hundra kronor, han gick då, han var ju sne, å dä gick länge, dä gick väl ett halvår, då kom han till oss där nere å så sa han. Du ska få hundra kronor utav mig du sa jag, men vad säger du sa han, ska jag få hundra kronor? Ja, här har du hundra kronor sa jag. Men

då undra han vad dä var med mig. I midsommars då du var här på logen då var du ju så omtöcknad så du vet ju ingenting. Men du tappa i alla fall den där lappen ute i buskarna när du var med några karlar sa jag å jag tog reda på den å här har du den. Men det var det värsta jag hört sa han, inte visste han dä inte. Så dä blev då en väldig överraskning när han fick den där. Så dä var ju många olika individer som kom. Å så var det ju såna som redan tidigare var bosatta här, född här, som var på andra platser å som gärna åkte hit midsommarhelgen för dom tyckte ju dä var trevligt att komma på hemorten med de gamla traditionerna som var.

- Var det många som flyttade från Strömbacka så det var rörlighet i bosättningen här?

- Ja, det var ju många som flytta. Väldigt många. Mest for dom till Iggesund å arbeta. Så det är ju stordelen som har flyttat dit utav invånarna här. Då blev det ju slut med smide å så lärde dom ju inte upp nå flera så de blev ju så småningom dä. Så dä blev ju mindre dä. Så det är ju bara skogshanteringen kvar då.

- Om man försöker sätta olika arbeten här på bruket i nån viss rangordning, vilka kommer överst då om man så säger, vilka som har bäst betalt å vilka som är mest ansedda, finns det nån sån yrkesgrupp bland de olika som då var om man inte tar med förvaltarn å inspektorn?

- Ja, det var väl byggnadsavdelningen egentligen som hade mest betalt. Å murarna. Dom var ju högst betalda dom, å byggnadsbranschen. Man kan ju säga att dom var dom högst betalande. Då var nog skogsarbete å jordbruksarbetena de

sämsta. Jordbrukarna hade dåligt dom på den tiden. Mycket dåligt betalt. Men dom blev ju organiserad så småningom å då gick dä ju avtalsenligt sen så dom kom ju i högre lön.

- Jag tänkte fråga lite om ni kunde berätta lite om klädsel hur dom gick klädda här när ni kom hit, dels barn å dels de gamla som kanske fortfarande vävde sina egna kläder.

- Ja, dom hade ju mycke hemvävda saker då, så tidigt som 23. Dom hade mycke hemvävda klänningar de här gamla smedfruarne å så vävde dom blåtyg, kalla dom de där, te smeskjortor. Å då hade dom ju långa skjortor som gick ned, ända ned alltså i smedjan, för dä var så varmt i smedjan när dom smidde så dom kunde inte ha byxor eller nånting så dom hade dom där stora linneskjortorna, å dä ä vävt utav linne, hemspunnet linne där. Dä vävde dom själva. Å sydde dom där med långa vida ärmar som hängde löst å fladdrande å dom hade dom framför dom där smältugnarna när dom stod å arbetade med dom där smältorna, träskor då å de där stora skjortorna.

Å dom tillverkade nog deras fruar själva både vävde å sydde med en liten kant som också är nutidens, med en liten knapp så här. Å dom svettades så, å drack. Då hade dom dom där kopparkrukorna dom bar till dom där smederna, mat, å då värmdo dom maten på smältorna, järnsmältorna, dom hade, ja dom kunde ha ärtsoppa eller nån annan sån där som dom laga till, satte krukans på smältan så den hölls varm i den där lilla kopparkrukan som användes jämt för smedernas matsäck.

Å så hade dom kaffe i dom. I dom där krukorna. Tog kaffe hemifrån å hade de på plattan då på den där järnplattan så kaffet hölls varmt. Det var ju praktiskt. Så småningom fick dom då ett badhus där nere så dom fick tvätta sig där nere

å byta innan dom gick hem, men tidigare fick dom tvätta sig hemma å byta kläder å ha sina sotkläder. Å så fick dom tvätta inne i köket å bära vatten å så där. Å mat dä hade dom ju mest grövre mat för dom ju behövde ju bra mat med dom där smederna för det var ju ganska påfrestande arbeten för dom när dom stog skift, olika skift då.

- Vad kunde det vara för mat dom lagade, har ni någon uppfattning om det?

- Ja, vad jag har hört berättas så var det nog mycke pölsa, å fläsk stekte dom. Å såna där kålbullar, pannkaka å sylt hade dom ju mjölk, å så kokade dom ju kornmjölsgröt alltså hade dom ju å åt, sån där stadig mjölmatt, dä hade dom ju mest. Sån där sill å sånt där salt undvek dom nog för dom blev ju så väldigt törstig av det. Men ärtsoppa har jag hört mycke, å sån där vanlig köppsoppa, dom kalla, koka sån där klimp å hade nå grönsaker i den buljongen å avredning, så dä var ju en stadig rätt. Å så hade dom ju hembakt bröd å smör å sånt där då. Pålägg det fanns ju inte då nå vidare när vi kom då inte. Utan dom hade då smör å bröd mest med sig.

- Arbetarhustruna måste ju haft det väldigt krångligt eller hur?

- Ja, visst har dom det. Tänk, då hade dom dom där kofödorna dom skulle på sommarn, då skulle dom ju sköta slåttern, dom skulle ju räfsa hö å vara med å la in de där höet också å vara med. Å dom skulle ju ha potatis å sånt. Då skulle dom ju plocka dä å dom hade rätt så knåpigt. Å så mycke som dom vävde. Den här frun särskilt jag tänker på, fru Björk-

lund å likadant fru Ramm, dom är ju död båda. Dom vävde väldigt mycke. Å blåvävar å klänningsvävar å så där, så dom var duktig, dom hade inga skolor eller lärt sig, men dom var väldigt duktig å intelligent för vi vävde den frun å jag ryor å sånt där, å jag sa att hon var väldigt duktig å få till dä. Men dom hade då ibland vävkurser här på gamla skolan så dom var här å satt upp. Det var en som tog in elever. Å dom fick gå på dom där vävkurserna å lära sig den som tyckte att dom ville å hade råd. Ja, det hade dom här. Men det har ju inte jag varit med på, men dom säger att dom har haft såna där vävkurser så dom var rätt så duktig å väva å handarbete för övrigt, det var dom.

- Var det nån utav dom som beredde sitt eget lin eller ull när ni kom hit, eller köpte man det färdigt?

- Ja, det fanns nog nån, men jag kan inte tänka mig att det var nån som spann. Jag spann allra första vintrarna vi bodde här jag, mitt linne. Ja, det gjorde jag för vi hade förvaltar Brolin som var före dom här när vi kom hit. Han hade sått lin för fru Brolin skulle lära sig att spinna lin, sådde i ...täkten där. Men det där tog dom ju aldrig reda på å det låg i en bod där, å när förvaltar Brolin skulle flytta så låg den där högen i vedboden, å så säger min make, tror du att du kunde ta reda på det där om vi skulle tat. Ja, kanske sa jag, jag vet inte hur det ser ut. Men vi tog hem et å jag hade en som hjälpte mig med att reda det, bereda de där linet så då vart spinnbart. Å jag fick då ganska mycke lin utav det. Jag kan inte säga, dom räknar i pund å ett pund är 8 1/2 kilo, å jag hade nog ett par såna där pund. Ja, i alla fall redde jag det där å spann alltihopa.

- Oj då, var det första gången ni spann?

- Nej, jag hade lärt mig hemma utav en tant, men min mamma lärde mig inte spinna, utan det var en gammal tant, hon var 80 år, å som barn var jag väldigt nyfiken på den där spinnrocken å så gick jag dit å då sa hon, vill du spinna? Ja, sa jag, jag trodde jag kunde jag. Ja, du kan inte sa hon, men jag satt å satt där, å hon lärde mig faktiskt spinna. Så jag spann mycke jag. Det linne jag har det har jag verkligen spunnit själv. Ja, för vi hade lin å så köpte vi lin så jag spann regelbundet då innan jag börja ha så mycke matgäster där nere, så spann jag på vintern. Det bruka vara regel att jag börja efter jul å så spann jag nog en 10-12 kilo lin. Å så sen på våren när snön skulle gå bort skulle de där härvorna kokas i asklut, läggas i aska, det där gröna linet, de där gröna linhärvorna. Då la jag ner dom i en kopparkittel å så koka jag dom i pannrummet i tvättstugan å sen ska det kokas i den där luten tills den blir alldeles grön, å sen skulle jag ut på sjön för det var mycke aska i det där, innan man fick skölja det. Det var ett förfärligt arbete att skölja bort det där. Sen när en sköljt ren de där linhärvorna så gick jag ut på snön. Hängde upp dom på en käpp alltså, tak så här, å så lag vi ut dom på snön, å sen fick dom ligga tills snön gick bort å bleka. Å så blektes dom å sedan tvättade jag om dom, sköljde om dom förstås, för det blir ju mycke på dom under tiden. Å kommer då mycke nyfallen fin snö på dom där härvorna å sen sol, då blekte dom kolossalt, ja, det vart jättefint. Å sen vävde jag då handdukar å vi vävde lakan å vi vävde örngott å vi vävde lite utav varje utav det där garnet, så

dä var ju väldigt förnämligt då. Nu, jo, fru Björklund tror jag spann, men jag vet inte många gårdar jag såg en spinnrock i verksamhet inte. Då när vi kom hit heller, jag kan inte tänka mig, dom hade andra sysselsättningar, men spann gjorde dom inte mycke. Men då kanske har varit tidigare, då spann dom nog. Men jag hade lite kvar i mig hemifrån, så jag spann flera gånger mitt linne. Sen.. Ja, dom hade som sagt var sina vävar uppe, men dom vävde mycke sånt där, dom hade nog spunnit tidigare eftersom dom hade hemspunnet garn till dom där långa skjortorna dom hade som jag tala om, för då måste vara linne, för dom måste vara löstvättade, för det gick ju bra att tvätta när det var linne, och det var hellinne, för det var linne både i varpen å i inslaget, så det gick ju bra att tvätta å koka.

- Det var vitskjortor dä?
- Det var vitt, men tänk att ha vitt!
- Det är opraktiskt.
- Ja, men sen så småningom när det blev slut med dom där linskjortorna övergick dom till blårandiga skjortor, dom hade nog det också på slutet. Men dom där vita hade dom då när vi kom hit, vita skjortor. Jag tyckte när dom stod där å arbeta, det såg gräsligt ut.
- Hur var det här på bruket mellan arbetarna å befälet, mellan bolaget å arbetarna? Kontakten mellan dom?
- Ja, det var väl inte nå. Då var inte några kontroverser där inte. Det tror jag inte det var nåt nämnvärt ä. Då har jag inte minne utav att det var några märkvärdigheter inte. "Å då knepiga var då med strömbäckaborna, om de for

ut till ett annat håll, de var inte borta länge förrän de kom tillbaks igen å ville ha arbete. Dom var alldeles fastväxt vid Strömbacka. Dom ville vara kvar här."

- Det var en bofast befolkning kan man säga.

- Ja, det var de, dom var bofast, å var kär i samhället, många många, men sen när det börja på å avvecklas, då kom de till Iggesund ser du, dom tog dom härifrån till Iggesund. Å de var väl bara ... som kom på nåt annat ställe, men de flesta kom till Iggesund. Å där vart de kvar till de vart pensionerade. Vinlundare å Åkerlundare å..

- Hur var det med fackföreningsrörelsen här?

- Ja, det var lite, i början var det väldigt besvärligt.

Annas pappa fick ju,, han var med i fackföreningsrörelsen han, men det var för Hedvigsfors dä, han vart ordförande. Men vi hörde ju ihop. Men sen här vart det ju strejk 1922, dä var ju väldigt besvärligt. Då strejka dom den 8 juni å dä höllt dom på med hela sommarn tills den 17 oktober å då hade vi såna där strejkbrytare som arbetade, som var skogvaktare å sånt där som dom tog till Hedvigsfors, vi hade stort jordbruk där se. Men dä var knepigt, en morron där när jag kom ner på täkterna var det meningen att vi skulle ha rovor, men det kunde vi inte så utan vi sådde grönfoder i stället, så vi slog dä å hässja dä. Å när vi hade hässjat dä, då var dä visserligen lite blåsväder, men stötterna som höllt upp hässjorna dom var mot vinden, så dom hade tagit dom å sen sjönk dom ihop så vi hade en 200 längder som låg nere på backen. Å när vi tog slåttermaskinen å slog med den då satte vi dit järndubbar där maskin skulle gå fram, då gick ju kniven sönder. "Sabotage". Å

jag minns så väl, när vi skulle upp å tröska, å jag stod
å tröska då, jag stod på bakre verket, å rätt vad det var
explodera, då hade dom satt dynamit i .... Hela cylindern
å alltihop sprängdes sönder som bitar av rök, å jag stod
alldeles framför, å ett under var det väl att inte jag fick
några sinker eller några delar utav cylindern. Men det
var en dynamit i bandet, å det vart slånget så dä vart
exploderat dynamiten. Det var väl meningen att nån skulle
ha det där utav dom som var strejkbrytare, å det väl kunda
att jag skulle ha det där jag också, det vet jag inte. Men
jag fick i alla fall inte en skråma, men verke dä spräng-
des sönder det alldeles. "Amiral Lindman han flög ihjäl sig
han å brannt upp." - Ja, kanske ni vill berätta lite från Hedvigsfors?
- Ja, det kan jag ju minnas något eftersom jag var där som
barn. Då var amiral Lindman å fru Lindman och deras barn,
han, minister von Dardel, han var ju måg åt amiral Lindman,
gift med en dotter där, å så hade han en flicka som hette
Karin. Hon var gift med en disponent i Stockholm, så hade
dom en sällskapsda. Å vi var små barn där å väldigt ny-
fiken. Då hade dom ridhästar de där fröknarna. Då var dom
ute å red varje dag, å vi satt på trappan där å var nyfik-
na å se när dom kom med dom där fina hästarna. Å då en
gång steg fröken Lindman av å så sa hon att vi skulle få
varsin docka, å det fick vi min syster å jag, varsin docka,
för dom tyckte väl att vi var så behändig där vi satt där
på trappan snällt å titta på. Å vi tyckte det var storslaget
när vi fått dom där dockorna utav dom just då. Sen hade
fru Lindman jämt varje sommar ett barnkalas. Då var alla

barn bjudna på herrgårn. Då fick dom saft å kakor å bullar, å det var ju riktigt kalas då så länge sen. Å då fick mammorna följa med, alla mammorna, å dom blev bjudna på kaffe. Då fick dom gå in i herrgårn i salen å dricka kaffe å barnen fick vara ute å leka i parken. Det var ju väldigt stort område. Å leka där. Å sen dom hade varit där på eftermiddagen å fått den där förplägnaden då hade dom flera stora mangelkorgar som var som halva soffan där, å då hade hon stora långa strutar som var gjort av kraftigt papper, å dom var fyllda med gotta, kakor å nån mandel å knäck å nåt sånt där, väldigt gott, å överst i den där struten låg en sån där stor pepperkaka rund, med en mandel i mitten. Å det där väntade man ju på tills det skulle bli utdelning. Då fick vi gå upp i trappen på verandan till Fru Lindman, å där lämnade hon en strut till varje barn, så vi fick, å mammorna hade haft sitt kalas dom förstås. Det var ju väldigt trevligt, för fru Lindman var ju en väldigt rar människa, mycket människovänlig. Vi hade en syster som blev sjuk, hon fick nån lungförtätning, å då var dä under krigstiden, å då minns jag att hon kom hem till oss, å då sa hon, att jag förstår att ni har det ganska svårt att få till den mat som hon nu skulle äta, men jag ska skaffa jag å ta hit, så hon köpte nåt riktigt kraftigt i matväg å gav mamma som hon skulle koka åt henne, det minns jag. Fru Lindman var en mycket rar människa. Å dom andra var ju trevlig. Då hade dom sommarställe där. Kom på våren, till påsk brukade dom komma. Då var det ett stort uppbåd då att göra i ordning i den där herrgårn. Det skulle, dom bryggde å dom hade tvättstugan å dom hade man-

geln å grejer där. Å mycke främmande. Å jag vet att dom hade en sån där gånggång när dom hade måltiderna, å den hördes kring hela samhället när dom slog i den där då när det var frukost å lunch å middag. Frukost klockan 9 å lunch kl. 1 å middag kl. 5. Det minns jag väl. Då hade dom hästar. Sen skulle bolaget köpa bil, eller amiralen var ju den första där då som hade bil. Då kom den här gamla chaufförn då, Björklund, med den där, höga bilen. Då skulle alla barn få åka en tur.

- Jaså, men det var stiltigt.

- Men det var uppbåd. Å dom sträckte upp sig å satt där då, å dom stod långa rader. Dom kom ifrån byarna ikring. Då tog han fulla bilen å körde en sväng till Dala heter den där byn, å Björkhammar runt å hem tillbaka till Hedvigsfors, å så tog han å fortsatte så länge det räckte. Då skulle alla barn få åka i bilen då. Det minns jag väl.

- Men det var fint tycker jag.

- Ja, det var fint, dom hade väldigt fint så där å trevligt. Så då hade dom åkt bil då, för dom hade ju inte åkt bil eller sett en bil förut, det var ju något storslaget när dom kom dit med bilen. För dom börja ju dom där, hade garage å chaufför å sånt där.

- Tyckte ni att Hedvigsfors och Strömbacka är likadant på många sätt, eller hur skiljer samhällena sig från varandra?

- Ja, på många sätt. Dom hade ju en sån där klensmedja där också, men det var ju ett annat smide där så det var ju inte sånt där vallonsmide där inte. Men dom hade

ju några smeder. Sen var det ju jordbruk där också. Men annars så var det ju samma folk. Dom hade ju sina kofödor, å lagårdar å gick på samma sätt ut med dom. Levde på samma sätt. Å vävde. Då tror jag nog att därkring byarna var dom mera för att spinna, å med ull, dom hade får å klippte å spann ullen själv å sticka strumpor, arbetsstrumpor åt karlarna. Det vet jag dom gjorde mycke där. Det fanns nog också här, men jag var ju inte överallt, men det var nog här också. Men där vet jag bestämt att det var mycke att dom arbetade med ull. Dom kunde köpa ull, dom betalade 2 kr kilo minns jag, å så karda dom å spann ull å stickade på vintrarna mycke hade dom sånt där arbete för sig. Farmor min, min farmor alltså, hon spann väldigt mycke, vävde, å väldigt duktig å spinna å arbete med lin. Å hon hade då å ordnade med, tidigare innan det vart färdigt att spinna, hon kalla det för att röta lin, dom la ner i sänken å rötte å skäkte, det var väldigt mycke arbete med det där linet innan det vart färdigt att spinna.

- När hon beredde linet å höll på med det, brukade hon vara ensam eller gick man ihop i lag flera kvinnor då?

- Nej, dom gick nog inte ihop. Först när dom rev lin, jag var också med å rev lin, vi har på ett ställe där, å där behövde man inga verktyg eller nånting för dom bruka säga med ordspråket: man går som man river lin, om man kommer tomhänt å inte har nå grejer med sig. Ja, man går då som man river lin säger dom. Men verktyg behövde man inte heller, de är bara te å ta händerna dä. Då skall man följa marken hela tiden innan man får en kärve som är ungefär så här å så knöt man ihop den å sen torka dom dom där på särskilda

hässjor, linet där det vart torrt, rötte dom det sen då?
"Ja, i vatten då." Sen hade dom linsänken, dom hade grävt
ur i nån mur, för jag har sett et, myrsänken, så här i en
myr ligger det vatten så här lågt ungefär, där lag dom ned
allt det där linet, å där skulle det ligga tills det rutt-
nar bort det där höljet, den här smala skälken alltså. Då
skulle det ligga i den där linsänkan tills det här gick å
få bort. Sen är linstråna inuti det här. Då ruttnade det
i det där linsänket å sen tog dom upp det där då å torkat
men sen var det ett skakverk, hette det där, där skäkte
dom lin, linet gick igenom nå valsar, så dom fick bort
själva det här, sen kom det där linet fram. Det var första
arbetet på linet dä. Sen så skulle dä klyftas å häcklas
innan det kunde spinnas. Då hade dom træklyftor, jag har
en sån också, som dom satt å hade på knäet så här å gnodde
bort, för det fanns ju mycke kvar utav det där omhöljet,
det skulle arbetas bort på det där så det vart så fint så
fint det där linet, så det var som en kniv å två käftar
som gick emot varandra så där, å där skulle man, själva
handgreppet skulle göra att man kunde använda den, upp å
ner å upp å ner så där, å sen skulle man samtidigt vrida
på den där. Det var en sån där käst dom hade som dom tog
då var gång å skulle bereda den där. Å så lag dom dom där
så fint då. Ju finare vi fick dom ju finare lin blev dä.
Å sen då när dä grövre som dom drog ur de där, då hade
dom en häckel med taggar, alldeles som en brödnagg så
vid som den här som satt i mitten på ett bräde så här, å
så var det ett hål här å ett hål där, det var väl så här
brett ungefärligen. Jag tror vi har en sån, var har vi den?

Ja, då skulle man trä foten i den där å så hålla mot knä, å så skulle man ha den där som man hade beredd med den där klyften. Då skulle man dra, kamma ur det där grövsta ur den där häckeln å då fick man sitta, å så fint så fint, så dä fanns två sorter utav linet, det ena var rent lin, det skulle man sno omkring å spinna till fint, det andra kallas to, det spann man till handdukar å grövre saker utav. Å det fick man då när man rev ur den där häckeln, fick sitta länge länge å dra, tills en hade som fina hårstrån kvar. Det satte man kring ett rockhuvud å band fast med ett ålskinn, å så fick man dra å spinna fint fint garn utav det. Å det grova la man på en sån här träplatta å dä var trä, ja, träpiggar som var så här lång ungefär, då la man ner den där to, så de satt å så fick man spinna å dra utav den där, å då skulle man hinna med med fingrarna å dra ut det där så mycke som möjligt förstås. Rockhuvud har jag här så jag kan visa. Å så skulle den hänga så här ner, å så band man fast med ålskinnet då. Då snodde man kring det där ålskinnet å så satte man det där på spinnrocken å så drog man tråd bara så fint man kunde ta, ja, det var som sytråd. Ju finare man spannt, ju finare blev det.

- Varför skulle man ha just ett ålskinn omkring?

- Ja, dom hade det då för att binda fast dä. Band det där då å satte fast det. Ålskinnet var så här brett det där å torkat. Å sen när det tog slut då satte dom dit en ny sån där då.

- Det där rockhuvudet, det är hemsnidat dä?

- Ja,

- Var det inte vanligt att man fick såna där i present förut

INTERVJU MED HERRAN ERLANDSSON I MOVIKEN

har jag hört.

- Jo det bruka dom få förr. Sånt här. Så det här en present som min farmor har fått. Det är väl särskilt påkostat det här då. Då hade dom. Dom satt rock. Det har ju kommit av att dom gick bort med rock. Det har kommit utav det, för min farmor tala om att när dom skulle gå till varandra då när dom hade platser, då fick dom ta spinnrocken med sig under armen å linet, å då gick dom bort med rock, å då satt dom ihop i en stuga å spann. Å den här hyllan, där hade dom sån där skogskåda dom tugga å så la dom den där dit. Ja, det gjorde dom.

- Kådan, skulle den vara till nåt särskilt?

- Ja, det var gott. Den är väldigt god den, riktigt äkta skogskåda. Tog dom på granarna, så tog dom rocken med sig å satt å spann. Å så la dom kådan dit när dom skulle dricka kaffe. Så den här är ifrån farmor den. Min farmor hade nog det här mycke å spann. Jag har en riktig linklyft å jag har en häckel också. Jadå. Så det använde dom till å bereda linet med. Men tänk vilket arbete.

- Ja, väldigt mycke arbete. Men bomull vävde dom väl mycke av.

- Ja, dom vävde mycke utav bomull. Det är ju egentligen starkare än lin. Sen gick dom ju över mycke å använde bomull till varpen å lin till inslag. Det har dom ju gjort mycke. Förr hade dom ju mest linnevarp, spann också den. Men bomullsvarpen är hållbarare. Fast linne är ju finare.

- Å dom såg du inte röken utav, fick du betala dom hemma eller?

- Ja, det var mer mycke som tog hänt om dom åt mig så att